

*150 godina
Srednje škole Petrinja*

Petrinja, 1860.-2010.

Srednja škola Petrinja
Gundulićeva 3

Tel./Fax: 044 / 812 141

e-mail: ss-petrinja-501@skole.htnet.hr

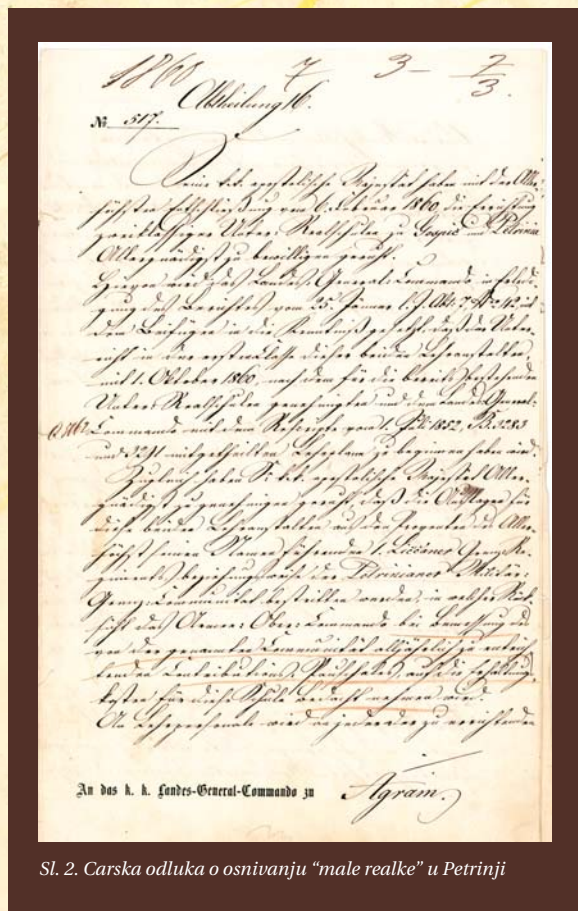
web: www.ss-petrinja.skole.hr

Nastanak i razvitak Srednje škole Petrinja

Krajem 18. i tijekom 19. stoljeća Vojna krajina prestala je služiti obrambenoj svrsi zbog koje je i formirana. Tada postaje teretom upravnoj vlasti u Beču jer je bila uzdržavana gomilom novca iz siromašne carske blagajne. Teška gospodarska i politička situacija nastojala se poboljšati ustrojavanjem trgovišta i komunitetskih gradova, koji postaju povlašteni krajiški gradovi s ulogom gospodarskih središta u kojima se potiče razvitak obrta i trgovine, stoga navedeni gradovi postaju žarišta privrede, poslovnih ljudi i novca. Komunitetski gradovi ustrojavani su sedamdesetih godina 18. stoljeća radi gospodarskog razvitka i samoodržanja. Vrlo brzo postaju privlačni poslovni centri, zbog čega dolazi do dotoka ljudi i roba iz okolnih krajeva, ali i širih dijelova Habsburške Monarhije.

Najveći priljev „stranog“ stanovništva bio je s područja današnje Češke, Italije, Njemačke i austrijskih pokrajina. Doseljenici su

Sl. 2. Carska odluka o osnivanju "male realke" u Petrinji

sa sobom donijeli specifične tradicionalne oblike zanatske i obrtničke proizvodnje te su uskoro postali društvena i privredna okosnica komunitetskih gradova. Sudjelovali su i u radu gradskih magistrata, škola, kulturnih ustanova i mnogih kulturnih društava.

Školstvo je bilo jedan od najvažnijih segmenata svakodnevnog života u Vojnoj krajini. Do sredine 18. stoljeća škole su uglavnom osnivali i vodili crkveni redovi, no tada Marija Terezija (1740.-1780.) uvodi važne promjene u tom sektoru. Jedna od najvažnijih carskih odredaba za područje Vojne krajine je ona iz 1764. godine, kojom se naređuje osnivanje jedne njemačke škole u svakom selu i sjedištu satnije, točnije u svim stožernim mjestima. Bile su to trivijalne škole čija je glavna svrha bila osposobljavanje određenog broja pismenih mladih ljudi za potrebe krajiške vojske. U školama se vodilo računa o lijepom pisanju djece i o kvalitetnom učenju njemačkog jezika. Vjeronauk je bio izuzetak jer ga je bilo moguće učiti na materinskom jeziku. Bilo je određeno da sve djevojčice i dječaci u dobi od šest do dvanaest godina moraju polaziti školu.

Nastavni program bio je jedinstven za sve škole carskih nasljednih zemalja, pa su školski udžbenici bili na njemačkom jeziku ili su pak, bili njihovi prijevodi koji su se tiskali u Beču.

Osnovne škole bile su podijeljene na: trivijalne (*Trivialschule*), gradske (*Stadtschule*), glavne (*Hauptschule*) i normalne (*Normalschule*) škole.

Trivijalne škole imale su tri razreda i jednog učitelja, gradske škole su također imale tri razreda, ali dva učitelja, glavne tri

do četiri razreda i tri učitelja, a normalne su škole imale četiri razreda i četiri učitelja te jednog katehetu.

Srednja škola u Banskoj krajini osnovana je 1774. godine u Petrinji i bila je normalna škola. Takve su škole trebale biti uzor svim školama, stoga su u njima radili najbolji učitelji. Svrha im je bila obrazovati buduće upravne dočasnike i učitelje. Osnovane su samo u najznačajnijim mjestima Vojne krajine: u Petrinji, Karlovcu, Senju i Bjelovaru, a bile su pod strogim nadzorom vojnih vlasti.

Prve realne škole u Habsburškoj Monarhiji osnivaju se 1849. kada se četvrti razredi glavnih škola s dva godišta na temelju posebnog organizacijskog nacrtu pretvaraju u tzv. „male realke“, a nedugo nakon toga realno se školstvo počinje razvijati i u Vojnoj krajini.

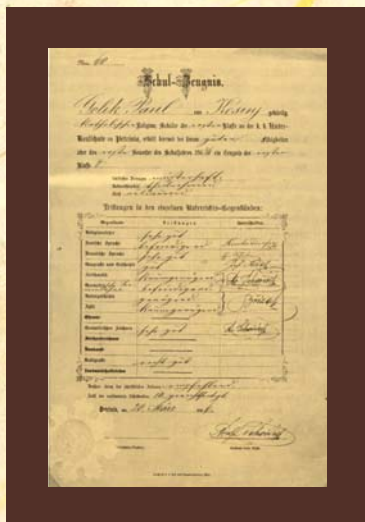
Dvogodišnje realne škole od 1858. do 1860. osnivaju se u Bjelovaru, Zemunu, Gospiću i Petrinji. Te škole prvih su godina djelovanja bile spojene s glavnim školama, ali se nisu razvijale iz četvrtih razreda glavnih škola. Carskom odlukom od 6. veljače 1860. u Petrinji 1. listopada počinje raditi prvi, a 1. listopada 1861. drugi razred male realne škole. Novoosnovana realka ostaje sjedinjena s komunitetskom Glavnom školom s kojom je djelovala i Djevojačka škola. Na osnovi raspisanog natječaja za mjesto „gramatikalnog“ učitelja i lokalnog ravnatelja postavljen je Ivan Hübl, podrijetlom Moravac, koji je istodobno bio i ravnatelj Glavne i Djevojačke škole, zbog čega je nosio naziv mjesni školski ravnatelj. Valja istaknuti da se realke u Hrvatsko-slavonskoj vojnoj krajini uglavnom uzdržavaju iz komunitetskih proventnih blagajna tamošnjih

Sl. 2a. Učiteljski zbor „male realke“ oko 1861. godine.

Sl. 3. Zgrada „male realke“ 30-ih godina 20. stoljeća.

Sl. 4. Svjedodžba o uspješno završenom prvom razredu male realne gimnazije u Petrinji iz 1866. godine.

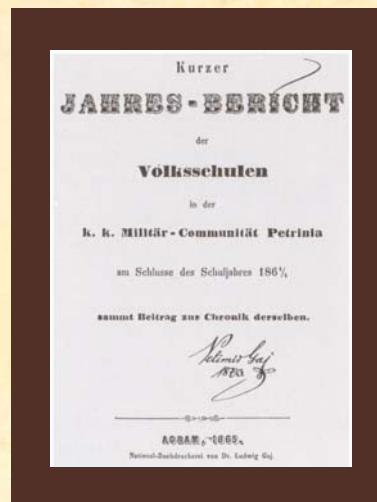
vojnih komuniteta, tj. sredstava za osobne dohotke učitelja, za potrebna učila i učiteljske mirovine.

Za izgradnju školskih zgrada i učiteljskih stanova osim komunitetskkih sredstava pripomoć je u pravilu pristizala iz ostalih krajiških proventnih fondova.

Tijekom 1861. u Petrinji se umjesto stare, trošne i drvene školske zgrade u njezinoj neposrednoj blizini, ponajprije zbog povećanog broja učenika, počinje zidati jednokatnica koja je dovršena 1862. i koja je nakon izgradnje slovila kao najljepša škola u Krajini (današnja Prva osnovna škola u Petrinji).

Na molbu Gradskog vijeća vojnog komuniteta Petrinja, Ratno ministarstvo u Beču carskom odlukom od 22. ožujka 1865. odobrava otvaranje trećeg razreda „male realke“ 1. listopada 1865. Iste godine magistrat vojnog komuniteta Petrinja školi je poklonio 500 m² zemljišta s potrebnim strojevima za obradu i uređenje školskog vrta koji je bio u posjedu „male realke“ sve do 1882. kada je predan na korištenje Učiteljskoj školi.

Osim gospodarstvu veća važnost u nastavi pridavala se i postupnom uvođenju hrvatskog jezika, dok je tjelesni odgoj u nastavni program, i to kao neobvezan predmet, uveden tek 1868.

Sl. 5. Školsko izvješće iz 1865. godine tiskano u tiskari Ljudevita Gaja u Zagrebu.

Od školske godine 1862. do 1868. uz petrinjsku realku održavan je dvogodišnji pedagoški tečaj za obrazovanje učitelja i učiteljica Hrvatsko-slavonske vojne krajine. Učiteljski pripravnici poučavali su se zajedno s učenicima realke, a stručne predmete (pedagogiju i metodiku) učili su po posebnoj satnici odijeljeni od realaca. Ravnatelj realke nadzirao je pedagoški tečaj sve do 1871. kada je u Petrinji osnovano samostalno trogodišnje učiteljište. Od te godine Kraljevska realka u Petrinji ima status srednjeg učilišta.

„Mala realka“ do 1875. godine nema kvalitetno riješeno pitanje prostora, no otada biva smještena na prvom katu zgrade Učiteljske škole, u kojoj je danas smještena Srednja škola Petrinja. Kraljev manifest o konačnom razvojačenju Vojne krajine i njezinu spajanju s ostatkom Hrvatske svečano je proglašen 18. srpnja 1881., od kada se i cjelokupno školstvo nekadašnje Hrvatsko-slavonske vojne krajine postupno uključuje u tijekove i nastavne programe ostalih škola Hrvatske i Slavonije. „Mala realka“ otada službeno nosi naziv Kraljevska mala realka u Petrinji. Naredbom od 26. listopada 1894. izjednačeno je ustrojstvo prva četiri razreda Kraljevske male realke u Petrinji s ustrojem realnih gimnazija. Zbog tih promjena Odjel za bogoštovlje i nastavu svojim otpisom od 25. studenoga 1895. izvijestio je ravnateljstvo škole da spomenuto srednje učilište ubuduće treba nositi naziv Kraljevska mala realna gimnazija u Petrinji.

Zahvaljujući ravnatelju dr. Ivanu Zochu koji je na petrinjsku „malu realku“ premješten iz Osijeka, razina predavanja u gotovo svim predmetima podignuta je na viši stupanj. Bio je jedan od rijetkih ravnatelja koji je vrlo kvalitetno

Sl. 6. Petrinjsko učilište.

mogao predavati desetak najvažnijih predmeta, jer je u stranim časopisima pratio najnovija dostignuća u razvoju pedagoške misli i organizacije školstva, a njegove knjige *Metodika obuke u krasopisu* i *Načela pedagogike po Naegelsbachu* Vlada je preporučila za nabavu svim knjižnicama pučkih, srednjih i učiteljskih škola. Takvim načinom upravljanja, omogućio je učenicima petrinjske male realne gimnazije daljnje školovanje u najpoznatijim višim školama Hrvatske i Europe. Veliku je pozornost poklanjao i nastavnicima, njihovim predavanjima, odnosu s učenicima i školskim kolegama, ali i njihovu privatnom, obiteljskom, društvenom, pa čak i političkom životu.

Sl. 6a. Godišnje izvješće "male realke" za 1886. godinu.

Sl. 7a. Učenici 1. raz. realne gimnazije u ljeto 1900. godine. U sredini s lijeva sjedi ravnatelj dr. Ivan Zoch i Josip Mencin, prof.

Sl. 8. Svjedodžba Matije Filjaka iz Petrinje o završenom 1. raz. realne gimnazije 30. lipnja 1905. godine.

Prvi svjetski rat znatno je utjecao na tijek izvođenja nastave, ponajviše zbog korištenja školskih prostorija u vojne svrhe; Vlada je odredila da se sve školske prostorije stave na raspolaganje vojsci, a ujedno se očekivalo da ravnatelji i učitelji koji nemaju vojničkog određenja sve svoje intelektualne i fizičke sposobnosti stave u službu organa civilne kraljevske vojske. U školskoj zgradi smjestila se vojna bolnica, tako da se redovita nastava počela održavati tek sredinom prosinca 1914. u Jelačićevoj vojarni.

U ljeto 1918. počela su se konačno ostvarivati polustoljetna nastojanja da se male gimnazija preuredi u realnu gimnaziju koja bi imala osam razreda kao i ostale slične realne gimnazije u Hrvatskoj. Prvi poticaj za osnivanje takve srednje škole u Petrinji javlja se već u prvoj polovici 19. stoljeća, zašto se odlučno zauzimao jedan od najpoznatijih petrinjskih gradonačelnika Stjepan Pejaković. Naredbom od 30. srpnja 1921. kraljevska mala realna gimnazija konačno je preuređena u Kraljevsku

realnu gimnaziju čime se osjetno povećao broj učenika i profesora, što je bilo razumljivo, jer je razdoblje školovanja produženo sa četiri na osam godina.

Godine 1924./1925. iz naziva škole izbrisan je pridjev „kraljevska“ i otada je službeni naziv škole Državna realna gimnazija u Petrinji. No ubrzo je zbog nagomilanih ekonomskih i političkih pitanja u Kraljevini SHS, odredbom Ministarstva prosvjete od 24. kolovoza 1929., škola degradirana u četverorazrednu gimnaziju s novim imenom - Državna niža realna gimnazija, pa su učenici viših razreda ove škole školovanje nastavili u novoosnovanoj Državnoj realnoj gimnaziji u Sisku.

Uspostavom NDH u cjelokupnom hrvatskom školstvu dolazi do znatnih organizacijskih i kadrovskih promjena,

Sl. 9. Zgrada realne gimnazije i učiteljske škole 1905. godine.

Sl. 10. Sudnička ulica u kojoj se nalazila Jelačićeva vojarna

pa su i u Petrinji iz službe otpušteni svi koji nisu potpisali prisegu vjernosti NDH, a slično je bilo i s učenicima. Tada se radilo i na preuređenju gimnazije i dobivanju statusa koji je imala do 1929. godine. Dogovoreno je da se prvo treba osigurati prostor, što se moglo riješiti dogradnjom kata na zgradi pučke škole (danas Prva osnovna škola). Zbog nedostatka financijskih sredstava nije se odmah moglo početi s radovima, tako da tek odlukom Ministarstva prosvjete od 11. ožujka 1944. Državna realna gimnazija u Petrinji postaje potpuna, tj. osmogodišnja. Za tu odluku posebno se zalagao tadašnji ministar prosvjete dr. Julije Makanac, profesor petrinjske gimnazije od 1927. do 1929. godine, koji je bio vrlo dobro upućen u problematiku srednjeg školstva u Petrinji. Na odluku je

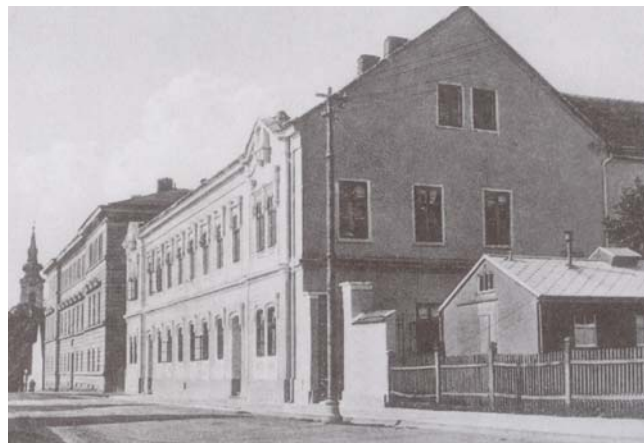

Sl. 11. Maturanti Državne realne gimnazije 1926. godine.

utjecao i prestanak djelovanja glinske gimnazije, kada su mnogi učenici te gimnazije kao izbjeglice došli u Petrinju.

Svi oblici ustaške vlasti prestaju 5. svibnja 1945., a nastava je u nekadašnjoj Državnoj realnoj gimnaziji, sada u Federalnoj Državi Hrvatskoj, počela 1. rujna 1945.

Uspostavom „druge Jugoslavije“ Državna realna gimnazija ponovno gubi status srednje škole i otada djeluje kao niža gimnazija. Prema uputi Ministarstva prosvjete viša gimnazija ostala je djelovati u Sisku, u Glini je ista imala šest razreda, dok su gimnazije u Petrinji i Kostajnici bile četverorazredne.

Sl. 11a. Školska poliklinika radila je u montažnoj zgradi u dvorištu gimnazije (prva s desna).

Gimnazija „Braća Hanžek“ osnovana je odlukom Narodnog odbora općine Petrinja 24. lipnja 1961., a klasificirana je tako da pripada školama općeg obrazovanja, čiji je cilj stjecanje što kvalitetnijeg općeg znanja, posebice pripremajući se za stručne studije, ponajprije u nastavničkim školama.

Škola se od 1963. godine povezuje s Pedagoškom akademijom u Petrinji i njezinom vježbaonicom- osnovnom školom „Artur Turkulin“ u Školski pedagoški centar.

Gimnazija je imala prostorije u nekadašnjoj zgradi Učiteljske škole.

Do 1976. u srednjem usmjerenom obrazovanju Petrinje djelovale su dvije srednje škole: Gimnazija „Braća Hanžek“ i Tehnološko-prehrambeni centar „Gavrilović“. Provođenjem reforme središnjeg sustava usmjerenog obrazovanja u SR Hrvatskoj i uvođenjem sadržaja zajedničke odgojno-obrazovne osnove u pripremnom stupnju srednjeg obrazovanja te priprema za uvođenje završnog stupnja srednjeg usmjerenog obrazovanja dolazi do integracije ustanova srednjeg usmjerenog obrazovanja u Petrinji i formiranja nove jedinstvene ustanove za srednje usmjerenom obrazovanje koja će već u pripremnom stupnju moći stvoriti jednake uvjete za daljnje obrazovanje. Ovom odlukom od

Sl. 12. Petrinjski tjednik Hrvatska zemlja od 22. travnja 1944. objavio je članak o otvaranju viših razreda gimnazije.

Sl. 13. Gundulićeva ulica

29. srpnja 1976. godine osniva se Centar za usmjerenom obrazovanje Petrinja. Prve dvije godine učenici su imali nastavu prema zajedničkom nastavnom programu, a nakon završetka drugog razreda usmjeravali su se prema sklonosti i sposobnosti za jedno od devet zanimanja za koja je Centar dobio pravo obrazovanja. Godine 1981. škola je ponovno promijenila naziv u CUO „Braća Hanžek“ Petrinja. Uvedene su četiri struke: odgojno-obrazovna, prehrambena, poljoprivredna, veterinarska, a nešto poslije i tehnološka.

Nakon demokratskih promjena u Hrvatskoj 1990. dolazi do znatnih promjena i u cjelokupnom hrvatskom školstvu, pa se radi na preustrojtstvu srednjoškolskog

Sl. 14. Neorenesansna dvokatna zgrada petrinjske učiteljske škole izgrađena je 1871. god.

Sl. 15. Zemljište Vinogradarsko-voćarske škole.

centra u Petrinji. Nakon okupacije Petrinje (21. rujna 1991.) CUO „Braća Hanžek“ nastavlja s radom u Sisku, isprva u Kemijskoj školi na Viktorovcu, zatim u zgradi Obrtničke škole u Lađarskoj ulici i u zgradi sisačke gimnazije. Tijekom 1992. godine dolazi do promjene naziva škole u Srednja škola Petrinja, što je potvrdilo Ministarstvo kulture i prosvjete RH 17. veljače 1993. Tada je potvrđeno da škola može izvoditi plan i program srednjeg školstva: opće i prirodoslovno-matematičke gimnazije, područje rada poljoprivrede, područje rada prehrane i područje rada veterine.

Nakon oslobođenja Petrinje 6. kolovoza 1995. počelo se s obnovom zgrade škole, koja je bila oštećena uslijed ratnih razaranja i neodržavanja, a povratkom u Petrinju učenici škole obrazuju se u pet struka: opća gimnazija, veterinarski tehničar, prehrambeni tehničar, poljoprivredni tehničar i mesar - treći stupanj. Školske godine 1999./2000. uvedena je struka cvječar - treći stupanj, a školske godine 2004./2005. struka voćar-vinogradar-vinar - treći stupanj.

Suvremena pedagoška i metodološka kretanja u svijetu odrazila su se i na kvalitetu rada u Srednjoj školi Petrinja.

Tako smo se sukladno s općim unapređenjem pedagoške misli, u smislu praktičnog djelovanja učenika i profesora, uključili u njezino ostvarivanje provođenjem sljedećih projekata:

- *Petrinja u 19. stoljeću*
- *Identifikacija i rad s darovitim učenicima*
- *Povezivanje u zajednici protiv ovisnosti*
- *Migracije na našem području*
- *Multikulturalna obilježja naše sredine*
- *Vježbenička tvrtka „Bioprehrana“*
- *Školski voćnjak (stare autohtone sorte jabuka)*
- *Naš školski vrt - bakin vrt*
- *Sajam prehrane PIGIK*
- *Školska sušara (voće, ljekovito bilje)*
- *Proizvodnja i prodaja sira*
- *Proizvodnja jabučnog vina i octa*
- *Proizvodnja vina (škrlat i frankovka)*
- *Opremanje pedološkog laboratorija*
- *Sadnja voćnih sadnica i loznih cjepova*
- *Spektrofotometrijsko određivanje teških metala u vodi (GLOBE)*
- *Mala enciklopedija nutricionizma*
- *Veterinarska stručna praksa u videozapisu*
- *Petrinjčicom od izvora do ušća (GLOBE)*

Kako bi svi navedeni projekti bili uspješno pripremljeni i provedeni, Srednja škola Petrinja ostvarila je suradnju sa sljedećim ustanovama i institucijama:

- *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa*
- *Institut za migracije i narodnosti RH*
- *Udruga Interkultura, Zagreb*
- *Međunarodna organizacija za žrtve mučenja (IRCT), Zagreb*
- *Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva*
- *Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva*
- *Agronomski fakultet Zagreb*
- *Veterinarski fakultet Zagreb*
- *Prehrambeno-biotehnološki fakultet Zagreb*
- *Udruga vinogradara i voćara petrinjskog vinogorja*
- *Pčelarsko društvo Petrinja*
- *Turistička zajednica Grada i Županije*
- *Gavrilović - prva hrvatska tvornica salame, sušena mesa i masti*
- *Poljoprivredno savjetodavna služba Grada i Županije*
- *Udruga povrtlara županije Sisačko- moslavačke*
- *Zavod za javno zdravstvo županije Sisačko- moslavačke*
- *Zelena akcija*
- *Obiteljska poljoprivredna gospodarstva u proizvodnji voća, sira, pčelarskih proizvoda, vina i mesnih preradevina*

Danas se u školi posvećuje posebna pozornost izvannastavnim aktivnostima i dodatnom radu s učenicima kako bi se što bolje shvatile i prepoznale njihove želje i sklonosti. Tako u Srednjoj školi Petrinja u sustavu izvannastavnih aktivnosti i skupine za dodatni rad trenutačno djeluju:

- *Dramsko - recitatorska grupa*
- *Pjevački zbor*
- *Novinarska grupa (školski list “-Kvaka”)*
- *Učenički bend: “Plejbek”*
- *Grupa primijenjene umjetnosti*
- *Školski športski klub “Petrynia”*
- *Geografi*
- *Matematičari*
- *Kemičari*
- *Biolozi*
- *Fizičari*
- *Povjesničari*
- *Debatni klub*
- *Učenička zadruga “Bratovština”*
- *GLOBE tim*
- *Ekološki kviz “Lijepa naša”*
- *Web team*
- *Vježbenička tvtka*
- *Filmska grupa*

Sl. 16. Srednja škola Petrinja